09/07/2020

Ο Γιώργος Σεφέρης στην Αίγυπτο

/ Ομογένεια

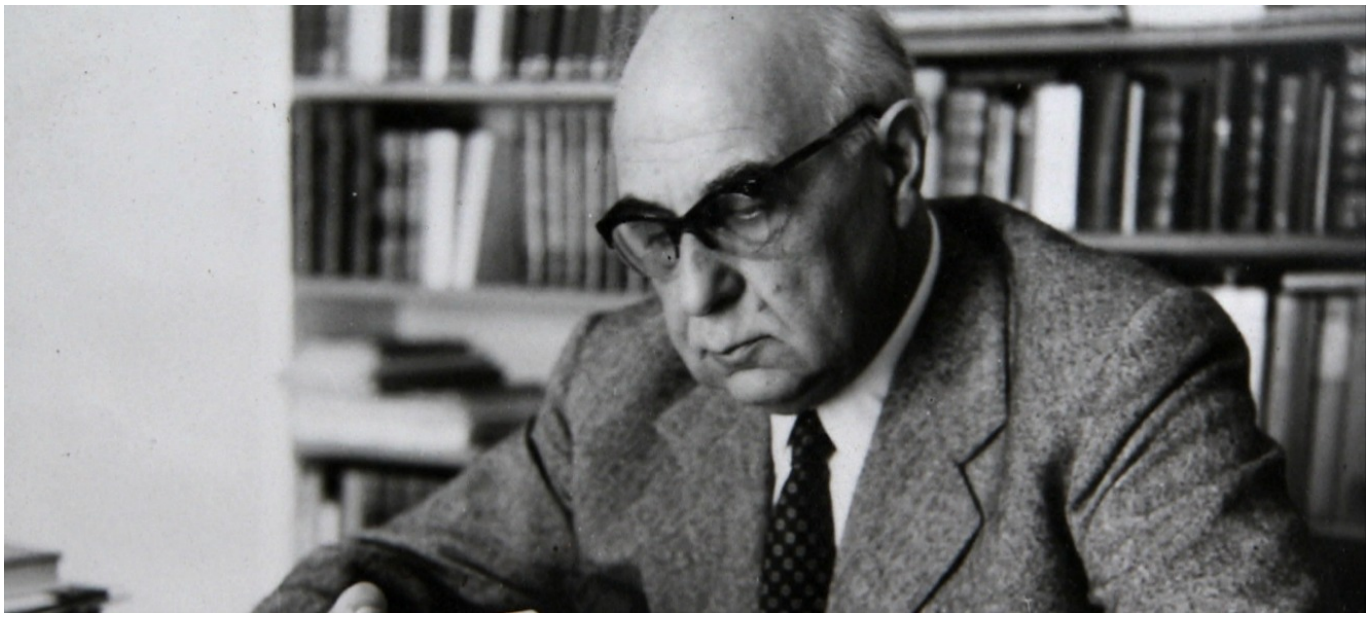

Ο Γιώργος Σεφέρης – κατά κόσμον Σεφεριάδης – γεννήθηκε στα Βουρλά της Σμύρνης το 1900 και πέθανε στην Αθήνα το 1971. Διπλωμάτης και ποιητής, τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1963 κάνοντας υπερήφανη την Ελλάδα του πνεύματος.

Στην Αίγυπτο τώρα, ως διπλωματικός πηγαίνει στις 16/5/1941 μέσω Πορτ-Σάιτ στην Αλεξάνδρεια ακολουθώντας την εξόριστη ελληνική κυβέρνηση. Και γράφει : «Η πιο χαμηλή χώρα που είδα ποτέ μου. Κανένα βουνό στον ορίζοντα. Τα ψηλότερα που βλέπεις, καθώς πλησιάζεις είναι τα καράβια και τα σπίτια. Συλλογίζομαι τον Καβάφη, τέτοια είναι η ποίηση του. Πεζή σαν τον απέραντο κάμπο μπροστά μας. Δεν ανεβοκατεβαίνει. Περπατά.

Τον καταλαβαίνω καλύτερα τώρα και τον εκτιμώ γι’ αυτό που έκανε». Μετά από μια σύντομη μετάβαση στο Γιοχάνεσμπουργκ, επιστρέφει τον Απρίλιο του 1942 στο Κάιρο, αλλά επειδή αποφασίζεται το κλείσιμο της εκεί Ελληνικής Πρεσβείας και του Ελληνικού Προξενείου στην Αλεξάνδρεια, αναχωρούν για την Ιερουσαλήμ. Επιστρέφει τον Ιούνιο του 1942 στο Κάιρο και στις 22 Σεπτεμβρίου διορίζεται επισήμως Γενικός Διευθυντής Τύπου Μέσης Ανατολής. Τέλη Μαρτίου του 1944 εκδίδει στο Κάιρο τις ¨Δοκιμές¨ του και την ίδια χρονιά στην Αλεξάνδρεια το «Ημερολόγιο καταστρώματος Β΄».

Την ίδια περίοδο διορίζεται Διευθυντής Τύπου του Υπουργείου Εξωτερικών. Τον

Απρίλιο του 1944, με την ανάληψη της πρωθυπουργίας από τον Γ. Παπανδρέου, ο Σεφέρης παύεται από το Γραφείο Τύπου του Υπουργείου Εξωτερικών, παραμένοντας πάντως στην Υπηρεσία του υπουργείου ως ανώτατος δημόσιος λειτουργός. Με την υπουργοποίηση του Καρτάλη ως Υπουργού Τύπου και Πληροφοριών τον Ιούνιο του 1944, τοποθετείται Γραμματέας επί των Ανατολικών Θεμάτων. Στις αρχές Σεπτέμβρη του 1944 συνοδεύει την Ελληνική Κυβέρνηση στην Ιταλία και τον Οκτώβριο επιστρέφει στην Αθήνα.

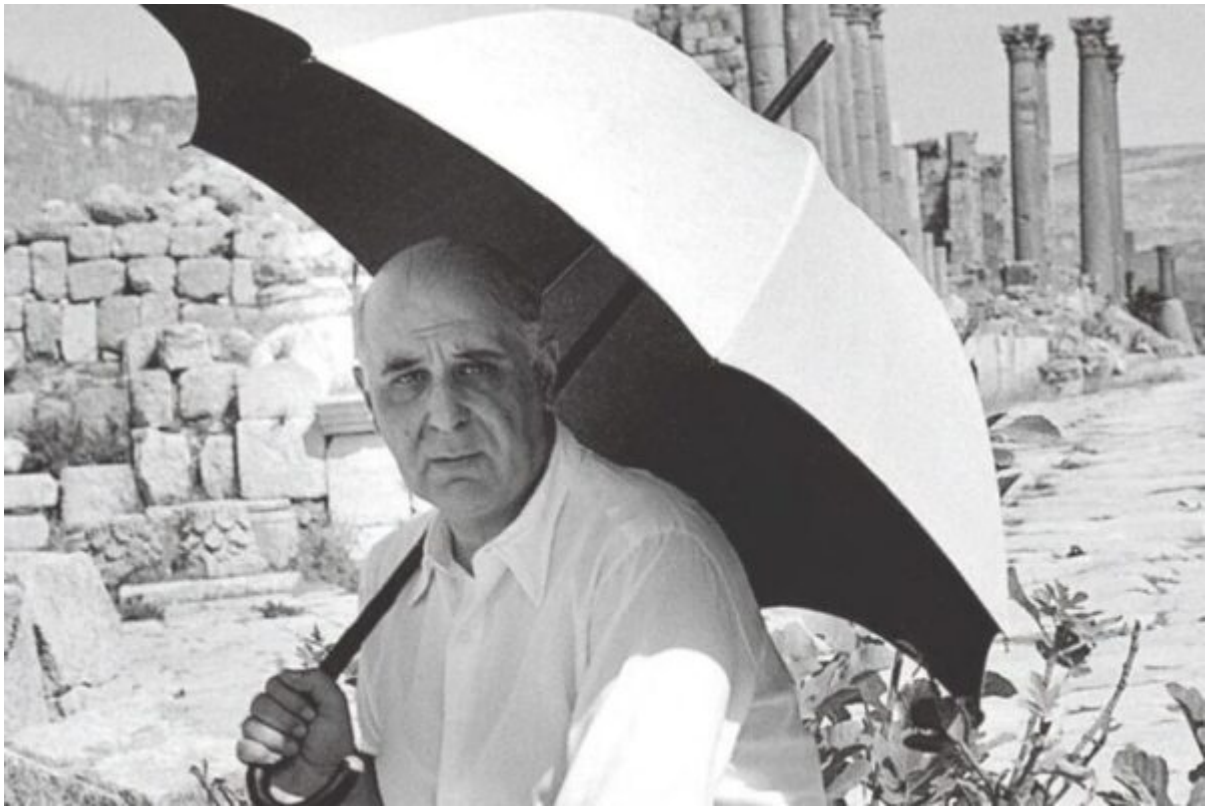

Αφού συμβάλει στην έκδοση έργων του Σικελιανού και του Κάλβου στην Αίγυπτο, ως διαλέκτης στη Νειλοχώρα ο Σεφέρης στις 10/3/1943 δίνει διάλεξη στο Κάιρο για το θάνατο του Κωστή Παλαμά, ενώ την περίφημη διάλεξη του «Ένας Έλληνας : Ο Μακρυγιάννης» τη δίνει στις 16/5/1943 στο κινηματοθέατρο «Ριάλτο» της Αλεξάνδρειας και την επαναλαμβάνει στις 19/5/1943 στο Κάιρο. Τη δε διάλεξη για τον Παλαμά θα την επαναλάβει στην Αλεξάνδρεια στις 12/6/1943.

Στις 17/2/1944 μιλά στα γαλλικά από το βήμα του «Oriental Hall» του Καΐρου με θέμα *«Αι πνευματικαί συναλλαγαί μεταξύ Ελλάδος και Γαλλίας»*, με τις εφημερίδες να γράφουν πως «το θέμα που διεχειρίσθη ο κ. Σεφεριάδης ήταν τόσης ευρύτητος που μονάχα ομιλητής της ικανότητος του θα μπορούσε να συμπτύξη σε τόσον σύντομην ομιλίαν». Τη διάλεξη επαναλαμβάνει στις 12/3/1944 από το βήμα του Συλλόγου των Αποφοίτων στο αλεξανδρινό «Ριάλτο» και την επαύριο ο αιγυπτιώτικος «Ταχυδρόμος» **έγραφε χαρακτηριστικά** : *«Αρχίσας την ομιλίαν του ο διαλέκτης, με βάσιν την σκέψιν και την περισυλλογήν, απέδειξεν ευθύς αμέσως πόσον ο ίδιος σκέπτεται, πόσον βαθύς γνώστης είναι της ελληνικής και της γαλλικής πνευματικής παραγωγής, πόσον κατέχει το θέμα που διεχειρίσθη,*

πόσην δημιουργικήν έμπνευσιν έχει, πόσον γλαφυρά αναπτύσσει τας απόψεις του και πόσον αισθάνεται τας μελέτας μέσα στην ατμόσφαιρα των οποίων περνά τες ώρες της περισυλλογής του».

Ο Σεφέρης – με τη σύζυγο του – ξαναπέρασε «τράνζιτ» από την Αλεξάνδρεια πηγαίνοντας από το Λίβανο στο Λονδίνο τον Αύγουστο του 1956. Συνοδευόμενος από τους Νίκο Παντελίδη και Μανώλη Γιαλουράκη, **επισκέφθηκε το σπίτι του Καβάφη και τον ασθενή φίλο του Νάνη Παναγιωτόπουλο**. Τον περίμενε τότε και ο Τσίρκας σ΄ ένα καφενεδάκι, αλλά λόγω των γνωστών «καβαφικών θεωριών» και των σχετικών ιστορικών αψιμαχιών, αρνήθηκε διπλωματικά να τον συναντήσει...

Ίσως εκείνη τη μέρα πάντως να θυμήθηκε τον εαυτό του κλεισμένο στο παγερό και γυμνό δωμάτιο του Ελληνικού Κέντρου Πληροφοριών της καϊρινής οδού Εμάντ ελ Ντιν να γράφει τον Ιούνιο του ΄43 :

Όπως μαδάς μια μαργαρίτα

προχωρεί

κοιτώντας μια υπέροχη αρμαθιά ανωφέλευτων κλειδιών,

το στεγνό γαλάζιο μνημονεύει

ρεκλάμες ξεβαμμένες της Ελληνικής Ακτοπλοΐας

παράθυρα μανταλωμένα πάνω σε πρόσωπα ακριβά

ή λίγο καθαρό νερό στη ρίζα ενός πλατάνου.

Ας σημειωθεί πως το 1944, κατόπιν αιτήματος του Γυμνασιάρχη Κων. Φτυαρά μίλησε κάμποσες φορές στους μαθητές του Αβερωφείου Γυμνασίου, τόσο για τους Αντωνίου και Ελύτη, όσο και για τον Σικελιανό.

«Η Αίγυπτος μου έδωσε την Αλεξάνδρεια», έλεγε και έγραφε πως : «Μέσα σ΄ αυτή την πόλη δεν μπορείς να πάψεις να συλλογίζεσαι τον Καβάφη μαζεύοντας σιγά-σιγά τις εντυπώσεις του από τα μικροπράγματα. Πρέπει να πάει κανείς στην Αλεξάνδρεια για να καταλάβει πως δούλεψε ο Καβάφης... Είναι ζήτημα αν θα μπορούσε να βρει αλλού μία τέτοια αίσθηση της λιμνάζουσας διάλυσης, της ματαιότητας, της ανθρώπινης προσπάθειας και του αισθησιακού μηδενισμού». Όσο για το Κάιρο, τόνιζε πως : «Τώρα που λιγοστεύουν οι μέρες εδώ, κοιτάζω για πρώτη φορά με συμπάθεια το Κάιρο. Το μεγάλο ποτάμι, καθώς περνώ το γιοφύρι, με συγκινεί, με συγκινούν αυτά τα μεγάλα πανιά που φαίνονται πίσω από τις πρασινάδες στην άκρη των δρόμων του Ζαμάλεκ, σαν φανταστικά δέντρα φυτεμένα σ΄ ένα ανυποψίαστο πάρκο

».

Πηγή: ekkairo.org/ Ν. Νικηταρίδης, ερευνητής της ιστορίας των Αιγυπτιωτών